

INTERNATIONAL SECURITY AND NUCLEAR PROLIFERATION

Nicoleta Lașan

Assist. Prof., PhD, "Vasile Goldiș" Western University of Arad

Abstract: The beginning of the nuclear era is considered to be the end of the Second World War when the United States launched two nuclear bombs on the Japanese cities of Hiroshima and Nagasaki. The American President J. F. Kennedy stated in 1963: „I am haunted by the feeling that by 1970, unless we are successful, there may be 10 nuclear powers instead of 4, and by 1975, 15 or 20”, and these words indicate the general fear felt by mankind in front of the evolutions in the nuclear energy field. From this perspective, it is essential to analyze some cases of state nuclear proliferation, namely India, Pakistan and North Korea, as these are not only some of the most debated ones but also the most problematic ones for international security.

Keywords: nuclear proliferation, international security, India, Pakistan, North Korea.

I. Introducere

În vederea corectării deficiențelor de care suferă la momentul actual regimul internațional al neproliferării nucleare, considerăm esențială analizarea unor cazuri concrete de state care au decis să își dezvolte programe nucleare militare în ultimii ani. Descoperirea motivațiilor care stau în spatele acestor decizii dar și analiza evoluției programelor nucleare vor contribui la perfecționarea regimului internațional al neproliferării în anii care urmează. Fie că vorbim despre India și Pakistan, state care nu au fost niciodată părți la Tratatul de Neproliferare Nucleară (NPT), fie că vorbim despre Coreea de Nord, care a decis să se retragă în anul 2003 din tratat, comunitatea internațională poate să învețe multe din aceste lecții ale istoriei și să le utilizeze în vederea perfecționării reglementărilor internaționale din domeniul neproliferării nucleare.

II. India

La momentul declarării independenței statului India, în anul 1947, liderii politicii ai noului stat erau indeciși cu privire la armele nucleare, acestea jucând un rol marginal în politica externă a Indiei. Mai mult decât atât, la începutul anilor 1950 India critica armele nucleare și se declara în favoarea dezarmării nucleare totale¹.

Motivații de ordin structural dar și preferințele naționale au determinat modificarea acestei atitudini a Indiei față de armele nucleare până la începutul anilor 1970. În primul sfert de secol de existență a statului, India fusese implicată în patru conflicte importante, din care trei cu Pakistan și unul cu China. Rivalul incontestabil al Indiei, Pakistanul, începuse dezvoltarea unui program nuclear încă din anii 1950, și beneficia în acest demers și de sprijinul Statelor Unite ale Americii, cele două state parafând un acord de cooperare la începutul anilor 1970. De cealaltă parte, China devenise stat nuclear în anii 1960 și beneficia de sprijinul și de cooperarea atât cu Statele Unite ale Americii cât și cu Pakistan.

Drept răspuns la aceste evoluții de pe scena internațională, India s-a apropiat de Uniunea Sovietică și a început dezvoltarea programului său nuclear. În ceea ce privește colaborarea cu Uniunea Sovietică, India și URSS au semnat un acord în anul 1971, prin care statul indian beneficia de garanții diplomatice și militare din partea sovieticilor², acest acord parafând colaborarea din domeniul transferului de tehnologie existentă între cele două state încă de la începutul anilor 1960.

Cel de al doilea efort întreprins de India în vederea asigurării securității naționale a fost dezvoltarea programului său nuclear, început cu pași timizi în anii 1950, sub impulsul noilor conjuncturi internaționale și datorită temerii constante de cele două state rivale: China și Pakistan. Aceste demersuri au condus la primul test nuclear subteran „pașnic” al Indiei în anul 1974³,

---

¹ Rajesh M. Basrur, *India's Nuclear Security: Strategic Culture and Doctrine* (2004), 1, <http://www.pircenter.org/data/news/basrur.pdf>, accesat la 12.04.2015.

² Pentru mai multe detalii privind relațiile India-Uniunea Sovietică a se vedea Santosh K. Mehrotra, *India and the Soviet Union: Trade and Technology Transfer* (Cambridge: Cambridge University Press, 1991).

³ B. Goldschmidt, „The Negotiation of the Non-Proliferation Treaty (NPT)”, *IAEA BULLETIN*, Vol. 22, Nr. 3/4 (1980): 77.

pașnic deoarece India a ținut mereu să menționeze că preferă utilizarea pașnică a tehnologiei nucleare în defavoarea unei utilizări militare a acesteia. Mai mult decât atât, India a afirmat de nenumărate ori că a adoptat doctrina „no first use” în ceea ce privește armele nucleare pentru a înlătura eventualele suspiciuni legate de o doctrină nucleară agresivă.

Dezvoltarea programului nuclear al Indiei a continuat în anii următori, în special datorită evoluțiilor din programul nuclear pakistanez. În anul 1983 India a început procesarea plutoniului, și rapoarte din această perioadă sugerează că resursele de plutiniu erau suficiente pentru producerea a 12-40 arme nucleare⁴. Au existat chiar și planuri ale Indiei de a ataca facilitățile nucleare ale Pakistanului la începutul anilor 1980 cu scopul de a îndepărta acest rău care ar fi condus la o cursă a înarmării între cei doi vecini, însă din fericire cele două state au ajuns la un acord în anul 1985 prin care cădeau de acord că nu își vor ataca facilitățile nucleare.

Liderii politici ai Indiei au început să acorde o mai mare atenție armelor nucleare ca arme de importanță strategică începând cu anii 1990, perioadă în care de asemenea armata devine mai implicată în programul nuclear indian⁵. În anul 1998, India devine cu adevărat stat nuclear prin întreprinderea celui de al doilea test nuclear. Analizând factorii care au determinat acest test, unii autori susțin că printre aceștia s-ar afla colapsul Uniunii Sovietice și deprivarea în acest fel a Indiei de un partener strategic, creșterea capacității nucleare a Pakistanului și teama de China, dar și presiunile puse de Statele Unite asupra Indiei pe durata negocierilor pentru *Tratatul privind Interzicerea Totală a Experiențelor Nucleare*⁶.

Între timp, India a semnat cu Statele Unite ale Americii un acord de cooperare în anul 2005 privind domeniul nuclear civil, potrivit căruia India se angajează să separe facilitățile nucleare militare de cele civile și să își plaseze toate facilitățile nucleare civile sub controlul Agenției Internaționale pentru Energie Atomică (AIEA). În schimbul acestor concesi, Statele

---

⁴ Sumit Ganguly, „India’s Pathway to Pokhran II: The Prospects and Sources of New Delhi’s Nuclear Weapons Programme”, *International Security*, Vol. 23, Nr. 4 (1999): 163.

⁵ Ray Ayesha, „The Effects of Pakistan’s Nuclear Weapons on Civil-Military Relations in India”, *Strategic Studies Quarterly* (2009): 27.

⁶ Basrur, *India’s*, 1-2.

Unite au fost de acord să intensifice cooperarea nucleară civilă cu India⁷. Se consideră că acest acord nu face decât să submineze actualul regim al neproliferării nucleare, deoarece SUA au obținut extrem de puține concesiuni din partea Indiei în schimbul a ceea ce au oferit.

Având în vedere că India nu este parte la NPT, ea nu poate fi nici verificată de către AIEA, nici sancționată de către comunitatea internațională pentru faptul că deține arme nucleare, în ciuda faptului că nu este unul dintre cele cinci state nucleare conform NPT. Problema este că însăși existența unor astfel de cazuri pune sub semnul întrebării definiția unui stat nuclear, și chiar și în eventualitatea în care India ar decide să adere la NPT ar trebui soluționată problema statutului său: aderă ca stat nuclear sau ca stat nonnuclear?

III. Pakistan

Pakistanul este, la fel ca și vecinul și rivalul India, unul dintre statele care dețin arme nucleare dar care nu sunt părți la NPT. Pentru o lungă perioadă de timp, comunitatea internațională a fost îngrijorată de posibilitatea ca cele două state să utilizeze în una din multele confruntări militare directe armele nucleare. Totuși, există și analiști care consideră că tocmai deținerea de către ambele state a armelor nucleare reprezintă un garant al securității în regiune, cele două state fiind un exemplu aplicat la scară regională al conceptului de descurajare nucleară dezvoltat în timpul Războiului Rece pentru a explica relația dintre cele două superputeri.

Pakistanul a început dezvoltarea unui program nuclear energetic în anii 1950, însă pierderea Pakistanului de Est (acum Bangladesh) în urma unui război cu India a fost principala motivație pentru a lua în anul 1972 decizia de a începe un program nuclear militar secret⁸, iar testul nuclear al Indiei din anul 1974 nu a făcut decât să accelereze dezvoltarea acestui program. În ciuda faptului că nu există date concrete privind programul nuclear al Pakistanului, la modul general se consideră că primele succese au fost înregistrate la finalul anilor 1980, cel mai

---

⁷ Maria Sultan, Mian Behzad Adil, *The Henry J. Hyde Act and 123 Agreement: An Assessment* (Londra: South Asian Strategic Stability Institute, 2008), 2-4.

⁸ Paul K Kerr, Mary Beth Nikitin, *Pakistan's Nuclear Weapons: Proliferation and Security Issues* (Washington: Congressional Research Service, 2010), 2.

probabil în anul 1987. De asemenea, există o oarecare neclaritate în privința statelor care au acordat ajutor Pakistanului în dezvoltarea programului nuclear, cel mai adesea fiind menționate China și Statele Unite ale Americii, cel din urmă stat cel puțin pe durata Războiului Rece și sub presiunea invaziei sovietice din Afghanistan⁹.

Timp de aproape un deceniu, Pakistanul a menținut ambiguitatea legată de programul său nuclear, până când în anul 1998, ca urmare a testelor realizate de India, a decis la rândul său să testeze armele nucleare. Administrația americană, aflată sub conducerea lui Bill Clinton la momentul respectiv, a încercat să utilizeze atât instrumente negative (amenințarea cu aplicarea unor sancțiuni unilaterale) cât și instrumente pozitive (cooperare în domeniul armamentului) cu scopul de a determina Pakistanul să nu testeze, dar în final oferta Statelor Unite a fost refuzată¹⁰. În urma testelor, Statele Unite ale Americii au decis aplicarea de sancțiuni Pakistanului, care ulterior, în urma începerii războiului din Afghanistan, au fost ridicate pentru a obține sprijinul acestui stat în Războiul împotriva Terorii.

Printre motivele amintite de literatura de specialitate care au stat la baza deciziei Pakistanului de a testa se numără: preocupările de securitate, în special teama de India, nevoia de a restabili balanța de putere în zonă, convingerile deduse și din experiența istorică că trebuie să aibă o poziție fermă pentru că nu beneficiază de sprijinul a foarte mulți aliați pe plan global, afirmațiile provocatoare ale Indiei că vor plăti o lecție statului pakistanez, opinia publică favorabilă și presiunile rezultate din negocierile pentru adoptarea *Tratatului pentru Interzicerea Totală a Experiențelor Nucleare*¹¹. Aceste teste au fost urmate în anul 2006 de alte teste nucleare atât din partea Indiei cât și a Pakistanului.

Pakistanul deține conform unor estimări aproximativ 60-90 arme nucleare¹², programul său nuclear incluzând atât facilități de producere a plutoniului cât și facilități de reprocesare,

---

⁹ Theon Te Koeti, *Nuclear Disarmament and International Security: Imperatives for the Global Community* (Ottawa: United Nations Associations in Canada, 2010), 21.

¹⁰ Arsalan M. Suleman, „Bargaining in the Shadow of Violence: The NPT, IAEA, and Nuclear Non-Proliferation Negotiations”, *Berkeley Journal of International Law*, Vol. 26, Nr. 1 (2008): 242-243.

¹¹ Qadar Baloch Bakhsh, „Pakistan’s Nuclear Deterrence: Decade of Perceptions & Misperceptions”, *The Dialogue*, Vol. II, Nr. 4 (2009): 27.

¹² Kerr, Nikitin, *Pakistan’s*, 4.

fiind la momentul actual interesat de creșterea numărului acestor facilități în ciuda constrângerilor financiare care afectează acest program nuclear. Având în vedere marea capacitate nucleară deținută de către Pakistan, cele mai mari temeri sunt legate de posibilitatea ca teroriștii să obțină material sau facilități nucleare din aceste state. Printre motivele acestor îngrijorări se numără: descoperirea în anul 2004 a rețelei conduse de A. Q. Khan, om de știință pakistanez, implicată în traficul ilicit de materiale, facilități și cunoștințe nucleare, absența unui sistem adecvat de management și control al facilităților nucleare pakistaneze, mediul de securitate din zonă și absența unor informații concrete privind capacitatea nucleară a statului pakistanez¹³. Totuși, în ultimii ani, beneficiind și de sprijinul comunității internaționale dar și de cel al Statelor Unite, a crescut semnificativ gradul de siguranță al programului nuclear pakistanez.

Nu în ultimul rând, este esențial a analiza doctrina nucleară pakistaneză. Dacă India a preferat să adopte doctrina „no first use”, Pakistanul nu s-a grăbit să adopte aceeași poziție. În timp ce a menționat că se va abține de la un atac nuclear împotriva unui stat nonnuclear, Pakistanul a preferat să mențină o poziție ambiguă față de India pentru a beneficia de flexibilitate într-un mediu considerat a fi în permanentă schimbare. Capacitatea militară mai mare a Indiei, încrederea că armele nucleare reprezintă un instrument de descurajare al adversarilor, menținerea credibilității nucleare și convingerea că armele nucleare reprezintă un antidot la inferioritatea armelor convenționale, toate reprezintă motivații care au stat la baza deciziei Pakistanului de a nu adopta vehement doctrina „no first use”, cel puțin în ceea ce privește India¹⁴.

Nici în cazul Pakistanului regimul internațional al neproliferării nu a putut fi utilizat nici pentru a descuraja începerea unui program nuclear nici pentru a pedepsi testarea unor arme nucleare. Totuși, spre deosebire de India, Pakistanul a fost sancționat unilateral de către Statele Unite ale Americii, cel puțin pe o perioadă scurtă de timp, până când începutul Războiului împotriva Terorii a reamintit decidenților americani că interesele economice, militare și strategice sunt mai importante decât lupta împotriva proliferării nucleare.

---

¹³ Ali Zafar, *Pakistan's Nuclear Assets and Threats of Terrorism: How Grave Is the Danger?* (Washington: The Henry L. Stimson Center, 2007), 6.

¹⁴ Qadar, *Pakistan's*, 14-16.

IV. Coreea de Nord

Începuturile programului nuclear coreean pot fi detectate în anul 1965, când Uniunea Sovietică a oferit Coreei un reactor nuclear amplasat la Yongbyon, suplimentat ulterior de către oamenii de știință coreeni cu un nou reactor. În anul 1985, Statele Unite au descoperit un al treilea reactor și Coreea de Nord, la presiunile și insistențele Uniunii Sovietice, a fost de acord să semneze Tratatul de Neproliferare Nucleară¹⁵. Pe lângă Uniunea Sovietică, și China și Pakistanul sunt suspectate că ar fi contribuit cu tehnologie la dezvoltarea programului nuclear coreean, în special în perioada post-Război Rece.

Printre motivele care au determinat statul coreean să prolifereze se numără: rolul jucat în timpul celui de al Doilea Război Mondial în cercetările nucleare ale Japoniei, prezența unor mari resurse de uraniu pe teritoriul său, teama de Statele Unite ale Americii care au avut o politică ostilă față de acest stat începând cu Războiul din Coreea, prestigiul, utilizarea armelor nucleare ca instrument de amenințare pentru a obține anumite favoruri și concesiuni economice datorită presiunilor economice interne și a foametei care amenință constant acest stat, și nu în ultimul rând existența capacității atât umane cât și materiale de a dezvolta arme nucleare datorită colaborărilor cu Uniunea Sovietică în special pe durata Războiului Rece¹⁶. Nu putem să nu remarcăm și faptul că programul nuclear coreean servește drept scuză de cele mai multe ori pentru conducători în justificarea absenței unor reforme economice care să scoată țara din criza profundă în care se află.

În anii 1990 a fost descoperită o nouă facilitate de reprocesare, și în urma presiunilor internaționale, Coreea de Nord a decis semnarea unui acord cu AIEA în anul 1992. Un an mai târziu, Coreea de Nord a amenințat pentru prima dată cu retragerea din NPT pe motiv că dorea realizarea unor exerciții militare și datorită insistențelor inspectorilor AIEA de a verifica două locații în care se suspecta că se desfășoară activități cu caracter nuclear care nu fuseseră declarate.

---

¹⁵ David B. Waller, „Managing the Nuclear Dilemma”, *IAEA BULLETIN*, Vol. 49, Nr. 1 (2007): 4.

¹⁶ Abdul Latif Bin Mohamed, *Different Standards in Approaching Nuclear Issues of North Korea and Iran* (India, 2009), 3-4.

Coreea de Nord a renunțat la această intenție în anul 1994, când împreună cu Statele Unite au semnat un Acord Cadru prin care cel din urmă stat se angaja să ofere Coreei un pachet de beneficii nucleare, energetice, economice și diplomatice în schimbul stopării și plasării programului nuclear sub controlul strict al AIEA. În anul 2002 au apărut primele dezvăluiri privind reînceperea unui program nuclear coreean bazat pe îmbogățirea de uraniu, iar în anul 2003 Coreea de Nord și-a anunțat retragerea din NPT, printre motivele invocate pentru adoptarea acestei decizii aflându-se rezoluțiile AIEA adoptate împotriva Coreei, atitudinea ostilă a Statelor Unite, includerea Coreei pe lista „axis of evil” și eșecul Statelor Unite de a respecta obligațiile care îi reveneau prin Acordul Cadru din anul 1994¹⁷.

Ca urmare a acestei situații, în anul 2003 încep Discuțiile Celor Șase¹⁸, care în ciuda speranțelor nu au avut prea mult succes, cu excepția unei declarații comune emise în anul 2005 prin care Coreea de Nord a fost de acord să suspende programul nuclear și să devină din nou parte la NPT în schimbul asistenței energetice și umanitare, construirea a două reactoare și normalizarea relațiilor cu Statele Unite ale Americii și Japonia. Discuțiile nu au fost foarte de succes dacă ținem seama că statul coreean a boicotat aceste discuții în anul 2004, și mai apoi în anul 2005¹⁹, fiind mereu impulsionată de dorința de a obține cât mai multe concesiile economice din partea partenerilor de discuții.

În urma unor teste nucleare întreprinse în anul 2006, în ciuda opoziției Chinei și Rusiei față de aplicarea unor sancțiuni, se adoptă în urma negocierilor prima rezoluție împotriva Coreei. Rezoluția 1718 cerea tuturor statelor membre Organizației Națiunilor Unite să prevină transferul de resurse financiare și tehnologice către Coreea de Nord dacă acestea contribuie la dezvoltarea programului nuclear coreean și cerea Coreei să se întoarcă la masa negocierilor²⁰. Nu doar că

---

¹⁷ Centre for Nonproliferation Studies, *Text of North Korea's Statement on NPT Withdrawal*, http://cns.miis.edu/archive/country_north_korea/nptstate.htm, accesat la 4.03.2015.

¹⁸ Acestea includeau ca parteneri de discuții Coreea de Nord, Coreea de Sud, Statele Unite ale Americii, Japonia, China și Rusia.

¹⁹ Larry A. Niksch, *North Korea's Nuclear Weapons Program* (Washington: Congressional Research Service, 2006), 1.

²⁰ Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, *Rezoluție privind Neproliferarea/Republica Populară Democrată Coreeană*, S/RES/1718, 2006, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/572/07/PDF/N0657207.pdf?OpenElement>, accesat la 25.03.2015.

sancțiunile adoptate prin această rezoluție au fost considerate a fi prea blânde în raport cu gradul de dezvoltare a programului nuclear coreean, dar chiar și aceste sancțiuni blânde nu au avut prea multe efecte asupra economiei Coreei de Nord, așa cum s-a sperat, datorită sprijinului continuu oferit de China²¹.

Sancțiunile nu au fost aplicate pentru o lungă perioadă de timp pentru că în anul 2007 s-a ajuns la un acord privind un plan concret de renunțare la programul nuclear, AIEA anunțând în iulie 2007 că statul coreean a închis toate cele cinci facilități nucleare. Entuziasmul a durat mult prea puțin pentru că în 2008 Coreea de Nord a decis repornirea programului, iar în anul 2009 Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite a adoptat noi sancțiuni împotriva Coreei în urma unui test nuclear întreprins în luna mai 2009. Rezoluția 1874 din 2009 merge mult mai departe decât cea anterioară, fiind mult mai extensivă în ceea ce privește produsele acoperite de sancțiuni dar și mijloacele pentru punerea în aplicare a acestora, fiind interzise orice forme de comerț cu armament dar și acordarea de orice sprijin financiar în vederea dezvoltării programului nuclear coreean, precum și înființarea unui comitet responsabil cu monitorizarea modului de aplicare a sancțiunilor²². Adoptarea acestei rezoluții este considerată a fi un semn din partea Rusiei, dar mai ales a Chinei, că nu mai sprijină neapărat comportamentul Coreei de Nord²³.

Tensiunile dintre marile puteri și Coreea de Nord s-au intensificat pe durata anului 2010 în urma unor incidente precum scufundarea unei nave sud-coreene, dezvoltarea existenței unei noi facilități de îmbogățire dar și a construcției unui reactor pe bază de apă ușoară²⁴. În iulie și octombrie 2011 Statele Unite ale Americii și Coreea de Nord au purtat discuții bilaterale cu privire la programul nuclear. După moartea liderului nord-coreea Kim Jong II în decembrie 2011, a existat o oarecare temere în rândul comunității internaționale în general cu privire la

---

²¹ Stephan Haggard, Marcus Noland, *Sanctioning North Korea: The Political Economy of Denuclearization and Proliferation*, Working Paper Series Nr. 09-4 (Washington: Peterson Institute for International Economy, 2009), 15.

²² Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, *Rezoluție privind Neproliferarea/Republica Populară Democrată Coreeană*, S/RES/1874, 2009, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/368/49/PDF/N0936849.pdf?OpenElement>, accesat la 23.04.2015.

²³ Haggard, Noland, *Sanctioning*, 21.

²⁴ Jayshree Bajoria, *The Six-Party Talks on North Korea's Nuclear Program* (New York: Council on Foreign Relations, Februarie 2012), <http://www.cfr.org/proliferation/six-party-talks-north-koreas-nuclear-program/p13593>, accesat la 12.05.2015.

viitorul programului nuclear sub conducerea noului lider Kim Jong-Un, dar și o temere la modul specific în rândul oficialilor americani cu privire la posibilitatea de a se ajunge la un acord ținând cont de noile condiții domestice²⁵.

În urma discuțiilor bilaterale americano-nord-coreene de la mijlocul lunii februarie 2012 s-a ajuns totuși la un acord de principiu privind realizarea unor pași importanți cu scopul reînțoarcerii la procesul de denuclearizare a Coreei de Nord. Prin acest acord Coreea de Nord s-a angajat să suspende testarea rachetelor cu rază lungă de acțiune, să suspende testele nucleare, activitățile de îmbogățire la centrala nucleară de la Yongbyon, dar și să repermită accesul inspectorilor AIEA la aceeași centrală²⁶.

Relațiile dintre marile puteri și Coreea de Nord au devenit din nou tensionate după ce președintele Coreei de Sud a avertizat că statul din nord ar putea planifica teste nucleare multiple. Din păcate avertismentul s-a transformat în realitate, după ce pe 12 februarie 2013 Coreea de Nord a realizat al treilea test nuclear. Drept răspuns, comunitatea internațională a decis în martie 2013 aplicarea de noi sancțiuni Coreei de Nord privind transferul de lichidități și deplasările diplomaților coreeni. În ciuda amenințărilor liderilor nord-coreeni că vor reporni programul nuclear și în ciuda testării a patru noi rachete, comunitatea internațională a menținut aceste sancțiuni oferind totuși posibilitatea reluării negocierilor pe cale diplomatică în vederea soluționării acestei crize.

Care ar trebui să fie atitudinea comunității internaționale în continuare față de acest caz de proliferare? Majoritatea analiștilor consideră că în ciuda disponibilității Coreei de Nord de a avea negocieri bilaterale cu Statele Unite, o astfel de strategie nu este recomandată deoarece va afecta imaginea Statelor Unite ale Americii ca și garant al securității Coreei de Sud, fiind de preferat negocierile multilaterale, pe considerentul că Rusia și China ar putea înregistra un succes

---

²⁵ Mary Beth Nikitin, *North Korea's Nuclear Weapons: Technical Issues* (Washington: Congressional Research Service, 2012), 1.

²⁶ Andrew Quinn, „North Korea agrees to nuclear moratorium, IAEA inspections”, Reuters, 29 Februarie 2012, <http://www.reuters.com/article/2012/02/29/us-korea-north-usa-talks-idUSTRE81S13R20120229>, accesat la 05.05.2015.

mai mare în determinarea Coreei să renunțe la programul său nuclear²⁷. O altă concluzie care se desprinde este că un atac militar preemptiv asupra Coreei de Nord, similar cu cel asupra Irakului, este clar exclus²⁸, dar în același timp este dificil a găsi soluții câștig-câștig care să mulțumească toate statele implicate.

V. Concluzii

Din studiile de caz prezentate rezultă clar că regimul internațional de neproliferare nucleară este grav afectat de statele care au decis să dezvolte programe nucleare domestice în scopuri militare ulterior intrării în vigoare a NPT. Regimul de neproliferare nucleară are de suferit în sens dublu: atât datorită absenței unor prevederi legale care să permită categorizarea acestor state și să permită de asemenea adoptarea unor măsuri legale cât și din perspectiva credibilității.

Din moment ce proliferarea nucleară este considerată a fi o amenințare esențială la adresa păcii și securității internaționale este de dorit ca toate statele să fie parte la NPT, ceea ce nu este cazul la momentul actual. În absența acordului statelor analizate de a fi parte la NPT, comunitatea internațională a trebuit totuși să ia anumite decizii în vederea corectării comportamentului acestor state, însă a omis să dezvolte un model standard de intervenție în cazurile de proliferare nucleară. Probabil că intervenția comunității internaționale nu a fost cea mai de succes, din moment ce India, Pakistanul și Coreea de Nord continuă să dețină arme nucleare, însă întrebarea esențială este ce s-ar fi putut face, ce se poate învăța concret din aceste cazuri și ce se poate face pe viitor astfel încât în viitorul mai apropiat sau mai îndepărtat să ajungem la stadiul dorit de mulți analiști și practicieni, și anume cel al unei lumi fără arme nucleare.

---

²⁷ Morse Tan, „The North Korean Nuclear Crisis: Past Failures, Present Solutions”, *Saint Louis University Law Journal*. Vol. 50, Nr. 2 (2006): 548-549.

²⁸ Chung Min Lee, „East Asia and Weapons of Mass Destruction in North Korea: Strategic Drivers, Future Paths, and Nonproliferation Dynamics”, în Allison Graham, Herve De Carmoy, Therese Delpech, Chung Min Lee (editori), *Nuclear Proliferation. Risk and Responsibility* (Washington: Trilateral Commission, 2006), 104.

BIBLIOGRAPHY:

1. Ayesha, Ray. „The Effects of Pakistan’s Nuclear Weapons on Civil-Military Relations in India”. *Strategic Studies Quarterly* (2009): 13-51.
2. Bajoria, Jayshree. *The Six-Party Talks on North Korea's Nuclear Program* (New York: Council on Foreign Relations, Februarie 2012). <http://www.cfr.org/proliferation/six-party-talks-north-koreas-nuclear-program/p13593>, accesat la 12.05.2015.
3. Bakhsh, Qadar Baloch. „Pakistan’s Nuclear Deterrence: Decade of Perceptions & Misperceptions”. *The Dialogue*, Vol. II, Nr. 4 (2009): 1-29.
4. Basrur, Rajesh M. *India’s Nuclear Security: Strategic Culture and Doctrine* (2004). <http://www.pircenter.org/data/news/basrur.pdf>, accesat la 12.04.2013.2015.
5. Bin Mohamed, Abdul Latif. *Different Standards in Approaching Nuclear Issues of North Korea and Iran* (India, 2009).
6. Centre for Nonproliferation Studies. *Text of North Korea's Statement on NPT Withdrawal*. http://cns.miis.edu/archive/country_north_korea/nptstate.htm, accesat la 4.03.2015.
7. Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite. *Rezoluție privind Neproliferarea/Republica Populară Democrată Coreeană*, S/RES/1718, 2006. <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/572/07/PDF/N0657207.pdf?OpenElement>, accesat la 25.03.2015.
8. Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite. *Rezoluție privind Neproliferarea/Republica Populară Democrată Coreeană*, S/RES/1874, 2009. <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/368/49/PDF/N0936849.pdf?OpenElement>, accesat la 23.04.2015.

9. Ganguly, Sumit „India’s Pathway to Pokhran II: The Prospects and Sources of New Delhi’s Nuclear Weapons Programme”. *International Security*, Vol. 23, Nr. 4 (1999): 148-177.
10. Goldschmidt, B. „The Negotiation of the Non-Proliferation Treaty (NPT)”. *IAEA BULLETIN*, Vol. 22, Nr. 3/4 (1980): 73-80.
11. Haggard, Stephan; NOLAND, Marcus. *Sanctioning North Korea: The Political Economy of Denuclearization and Proliferation*, Working Paper Series Nr. 09-4 (Washington: Peterson Institute for International Economy, 2009).
12. Kerr, Paul K.; NIKITIN, Mary Beth. *Pakistan’s Nuclear Weapons: Proliferation and Security Issues* (Washington: Congressional Research Service, 2010).
13. Mehrotra, Santosh K. *India and the Soviet Union: Trade and Technology Transfer* (Cambridge: Cambridge University Press, 1991).
14. Min Lee, Chung. „East Asia and Weapons of Mass Destruction in North Korea: Strategic Drivers, Future Paths, and Nonproliferation Dynamics”, în Allison Graham, Herve De Carmoy, Therese Delpech, Chung Min Lee (editori), *Nuclear Proliferation. Risk and Responsibility* (Washington: Trilateral Commission, 2006), 85-128.
15. Nikitin, Mary Beth. *North Korea’s Nuclear Weapons: Technical Issues* (Washington: Congressional Research Service, 2012).
16. Niksch, Larry A. *North Korea’s Nuclear Weapons Program* (Washington: Congressional Research Service, 2006).
17. Quinn, Andrew. „North Korea agrees to nuclear moratorium, IAEA inspections”. *Reuters*, 29 Februarie 2012. <http://www.reuters.com/article/2012/02/29/us-korea-north-usa-talks-idUSTRE81S13R20120229>, accesat la 05.05.2015.
18. Suleman, Arsalan M. „Bargaining in the Shadow of Violence: The NPT, IAEA, and Nuclear Non-Proliferation Negotiations”. *Berkeley Journal of International Law*, Vol. 26, Nr. 1 (2008): 206-253.

19. Sultan, Maria; ADIL, Mian Behzad. *The Henry J. Hyde Act and 123 Agreement: An Assessment* (Londra: South Asian Strategic Stability Institute, 2008).

20. Tan, Morse. „The North Korean Nuclear Crisis: Past Failures, Present Solutions”. *Saint Louis University Law Journal*. Vol. 50, Nr. 2 (2006): 517-554.

21. Te Koeti, Theon. *Nuclear Disarmament and International Security: Imperatives for the Global Community* (Ottawa: United Nations Associations in Canada, 2010).

22. Waller, David B. „Managing the Nuclear Dilemma”. *IAEA BULLETIN*, Vol. 49, Nr. 1 (2007): 4-6.

23. Zafar, Ali. *Pakistan's Nuclear Assets and Threats of Terrorism: How Grave Is the Danger?* (Washington: The Henry L. Stimson Center, 2007)